

Bacteriële infecties en virussen:

Uierontsteking

Ecthyma

't Bloed

Zomerlongontsteking

Uierontsteking

- *Herkenning*

Uierontsteking (mastitis) is een regelmatige reden voor afvoer. Het uier raakt ontstoken doordat bacteriën binnendringen. Langzaam verlopende ontstekingen worden vaak pas opgemerkt bij uiercontrole aan de hand van verschillen tussen de uierhelften. Bij verschijnselen als sufheid, afzondering, verminderde eetlust, verhoogde lichaamstemperatuur en ademhalingsfrequentie is sprake van acute uierontsteking. Kenmerkend zijn de hongerige lammeren. De uierhelft is warm verkleurd, hard of bevat harde schijven, bonken of knobbels en is pijnlijk opgezwollen waardoor de gang voorzichtig is of het dier wijdbeens blijft staan. De melk is afwijkend van kleur (waterig), samenstelling (stukjes) en smaak (zout).

Blauwuier is de meest gevaarlijke acute uierontsteking waaraan zonder behandeling een groot deel sterft. Blauwuier kenmerkt zich door de roodpaarse tot blauwzwarte verkleuring van de uierhelft en zwellingen aan de onderbuik. Aangrenzende delen van de onderbuik en achterpoot kunnen aangetast raken en een soortgelijke verkleuring vertonen. Het aangetaste weefsel wordt op den duur afgestoten.

- *Preventie*

Voorkom verspreiding door zieke ooien met lammeren apart te plaatsen. Melkdieven zijn potentiële verspreiders en verwonden vaak de uiers van andere ooien. Verwijder ze daarom uit de koppel. Behandel verwondingen aan tepel en uier met violetspray. Vermijd dat de melk van (mogelijk) zieke dieren in strooisel of gras komt en zorg op stal voor een schoon en droog ligbed. Opdrogende ooien lopen meer kans op uierontsteking. Controleer ze daarom dagelijks op verschijnselen.

- *Behandeling*

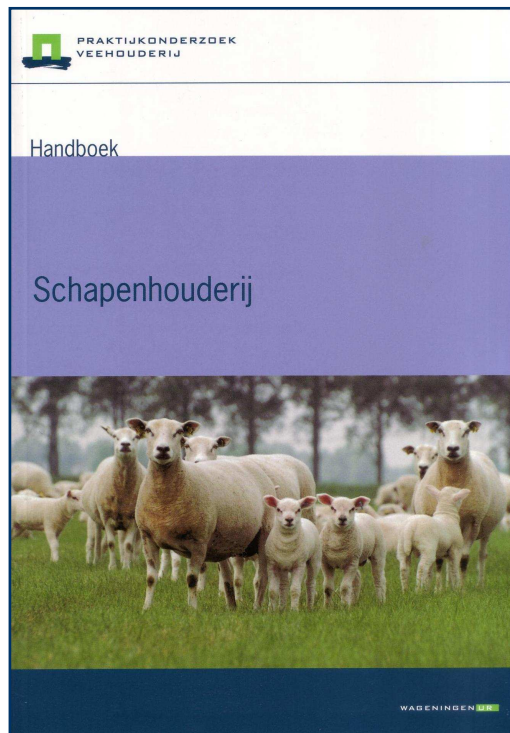
Sterfte van ooien, ook van ooien met blauwuier, is te voorkomen door ze tijdig te behandelen met antibiotica. Een behandeling met meerdere verschillende antibiotica tegelijkertijd verkleint de kans op sterfte. De zieke uierhelft gaat vaak verloren. Het meerdere malen per dag leegtrekken van de zieke uierhelft bevordert het herstel van het ooi en kan leiden tot het (gedeeltelijke) behoud van de uierhelft, zodat de lammeren na herstel kunnen blijven zuigen. Na verbetering van de melkwaliteit dragen zuigende lammeren hier zelf aan bij. Voor de gezondheid van de lammeren is het beter om ze tot dan uitsluitend aan de goede kant te laten drinken en eventueel (kunst)melk bij te voeren. Het gebruik van injectoren is alleen zinvol als de lammeren er vandaan zijn.

Bij blauwuier moet de uierhelft worden ingesneden om de giftige inhoud te laten weglopen en herstel te bevorderen. Voorkom verspreiding door het op te vangen. Het wegsnijden van alleen de speen, die vaak het eerst afsterft, is vaak niet genoeg omdat de giftige inhoud dan minder snel of niet weg kan lopen.

Ecthyma

- *Herkenning*

Ecthyma (bekschurft, zere bekjes) is een besmettelijke ontsteking van huid en slijmvliezen veroorzaakt door een pokkenvirus. De ziekte is wijd verspreid en kan bij alle leeftijden voorkomen. Kenmerkend is de wrachtige korstvorming op de lippen en neus die begint met enkele kleine aantastingen in de mondhoeken en rond de neus. In de bek kunnen wondjes ontstaan waardoor voeropname pijnlijk is. Later kan in de bek weefselversterf optreden. De mate van korstvorming varieert per dier en per besmetting. De besmetting kan ook grotendeels inwendig verlopen waarbij tot in de pens wondjes optreden. Vooral deze vorm kan bij lammeren tot sterfte leiden. De meesten genezen echter binnen 4 weken. Door bijkomende infecties kan herstel veel langer duren. Een koppelluitbraak duurt gemiddeld 6 tot 8 weken. Bij kunstmatige opfok de uitbraak vaak heviger en de korstvorming uitgebreider doordat de lammeren uit dezelfde speen drinken en verwonding door stoten en sabbelen bij het drinken. Door de opbouw van immuniteit raken bij besmetting in daaropvolgende jaren uitsluitend de jongere generaties en nieuwkomers aangetast. Sommige dieren worden virusdrager.

- *Preventie*

Besmetting vindt plaats via contact met elkaar of door korstmateriaal waarin het virus lange tijd overleeft. Reinig en ontsmet stallen na een uitbraak daarom grondig en vermijd insleep (zie bedrijfsisolatie). Haaks hierop staat het bewust inslepen, zodat de oaien de ziekte voor het lamseizoen hebben doorgemaakt. Tot het spenen kan de economische schade groot zijn door aantasting van uier en tepel en de hogere kans op uierontsteking. Tijdens een uitbraak moeten het inbrengen van oormerken, tatoeage en couperen worden uitgesteld, omdat het virus op die plaatsen ook problemen kan geven.

- *Behandeling*

Het herstel bevordert door het laten opdrogen van de korsten en het bestrijden of voorkomen van bijkomende infecties met violetspray. Ernstig zieke dieren waaronder niet etende lammeren moeten met antibiotica worden behandeld. Bij kunstmatige opfok is het beter deze dieren apart te houden.

- *Opmerking*

De mens is ook vatbaar voor deze ziekte. Vermijd daarom onnodig contact, pas op met wondjes aan de handen en was handen voor het urineren.

't Bloed

- *Herkenning*

't Bloed (enterotoxaemie) is een ziekte veroorzaakt door de giftige stoffen van de bacterie *Clostridium perfringens*. Deze bacterie komt overal voor en bevindt zich door opname van voer, water en strooisel ook in de darmen van schapen. Onder gunstige omstandigheden kunnen ze zich in de darm explosief vermeerderen waarbij grote hoeveelheden giftige stof ontstaan. Deze giftige stof tast de darmwand en de bloedvaten aan waardoor bloedinkjes optreden en bloedvloeistof uittreed. Kenmerkend is het plotselinge en snelle verloop. De dieren worden vaak dood al dan niet met een achterover gestrekte kop aangetroffen. Verschijnselen bij nog levende dieren zijn afzondering, niet eten, speekselen, tandenknarsen, spierrillingen, ademhalingsmoeilijkheden en temperatuursverhoging. Na ongecoördineerde pogingen om voort te bewegen vallen ze om en proberen vaak tevergeefs om weer te gaan staan. Als ze blijven liggen met een achterovergeslagen kop kunnen ze fietsbewegingen en krampaanvallen vertonen. De meeste dieren sterven binnen 2 uur. Slechts een enkeling overleeft het. Kenmerkend bij sectie zijn de papieren. De ziekte komt bij alle leeftijden voor. De meeste slachtoffers vallen onder de betere koppelgenoten van snel groeiende en goed gevoerde lammeren.

- *Preventie*

Vaccinatie biedt een goede bescherming tegen 't Bloed. Gebruikelijk is het om niet eerder geënte dieren tweemaal te enten met een tussentijd van 4 tot 6 weken. Om de bescherming in stand te houden is een jaarlijkse herenting nodig op 2 tot 4 weken voor het lammen. De lammeren van deze oaien zijn de eerste 6 tot 12 weken vrij goed beschermd als ze meteen na de geboorte voldoende biest hebben opgenomen. Daarna kunnen ze op de gebruikelijke wijze worden geënt. Volg bij een gecombineerde enting het vaccinatieschema van de zomerlongontsteking (zie *zomerlongontsteking*). Rantsoenen met een te ruime koolhydraat-eiwitverhouding in combinatie met te weinig structuur en plotselinge voerveranderingen werken een juiste voedingsbodemp voor de bacteriën in de hand en verhogen daarmee de kans op 't Bloed. Het vermijden van snelle overgangen en het bijvoeren van hooi aan lammeren die weiden in jong en eiwitrijk gras werken preventief. Bij slachtoffers is het raadzaam om de dieren in een schralere wei in te scharen en een noodvaccinatie te overwegen. Een noodvaccinatie verschaft binnen een week bescherming.

- *Behandeling*

Een behandeling met een breedspectrum antibioticum geeft een geringe kans op herstel.

Zomerlongontsteking

- *Herkenning*

Zomerlongontsteking (pasteurellose) is een acute longontsteking die meestal bij meerdere lammeren tegelijkertijd voorkomt en wordt veroorzaakt door *Pasteurella haemolytica* bacteriën. In het voorjaar en de zomer worden na een of meer sterfgevallen in de koppel vaak een aantal lammeren met longontsteking aangetroffen. Deze dieren hebben behalve de algemene ziekteverschijnselen een buikademhaling en neusuitvloeiing én hoesten. In het najaar beperkt de sterfte in een koppel zich tot enkele dagen waarna het stopt. Dieren die nog leven, blijven liggen en hebben neusuitvloeiing en ademhalingsmoeilijkheden. Sectie is nodig om 't Bloed met de vergelijkbare plotselinge sterfte uit te sluiten.

- *Preventie*

Om een koppeluitbraak te beperken, moeten de koppelgenoten van dieren met zomerlongontsteking zo snel mogelijk worden behandeld met oxytetracycline. Nieuwe gevallen blijven daardoor enkel weken uit.

Niet te verwaarlozen preventieve maatregelen zijn een goed stalklimaat, het bieden van beschutting aan lammeren om de sterke temperatuurschommelingen op te vangen en het vermijden van aanvoer van bedrijfsvreemde dieren. Het samenvoegen van lammeren van verschillende herkomstbedrijven verhoogt de kans op zomerlongontsteking door verschillen in weerstandsniveau en ziektehistorie. Vaccinatie behoort tot de mogelijkheden. De bescherming is echter lang niet 100% en de beschermingsduur is beperkt. Bij eenmalige enting zijn de lammeren maximaal 4 weken beschermd. Een tijdige herhalingsenting verlengt die periode tot 6 à 10 weken. Als zomerlongontsteking op uw bedrijf geen probleem is, kan het entschema van 't Bloed worden aangehouden.

Alleen bij ernstige klachten moeten de lammeren op een leeftijd van 3 weken al worden geënt. De herhalingsenting volgt binnen 2 tot 4 weken. Win hierover van tevoren advies in en baseer de keuze op de noodzaak.

- *Behandeling*

Zieke dieren kunnen het beste met hetzelfde antibioticum worden behandeld. De behandeling komt niet altijd op tijd en een deel van de aangetaste dieren zal restverschijnselen overhouden.